

Biblioteka
Prozna putovanja

Naslov originala
Anna Woltz
Honderd uur nacht

Text copyright © Anna Woltz, 2014
Originally published in Dutch by Em.
Querido's Uitgeverij BV 2014
www.annawoltz.nl

Objavlivanje ove knjige podržala je
Holandska fondacija za književnost.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Ana Volc

Sto sati mraka

Sa holandskog prevela
Jelica Novaković Lopušina

ODISEJA
Beograd, 2019.

„We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, that among these are Life, Liberty and the persuit of Happines.”¹

Deklaracija nezavisnosti SAD, 4. jul 1776.

¹„Mi smatrano ove istine očiglednim: da su svi ljudi stvoreni jednaki, da ih je njihov Tvorac obdario određenim neotuđivim pravima, među kojima su život, sloboda i težnja za srećom.”

Jesam li ja ona ogavna bljuvotina s interneta?
Uklapam li se u bajku koju ću ispričati američkim carnicima?

Ili imam sopstvenu priču?

Ne znam.

Četrnaest mi je godina. Moj otac nosi pantalone od rebrastog somota i najradije gleda u zvezde. I da, zamalo da zaboravim – prošlog utorka razorio je svet. Moja majka je Nora Kvin. Rođena je u Irskoj i povremeno razgovara sa mnom na engleskom.

Hoću da kažem: povremeno razgovara sa mnom. Uvek na engleskom.

Njene slike vise po muzejima širom sveta i kad joj dođe da skinе sve sa sebe i da na našem krovu gola slika novu sliku, onda to i uradi.

Ja sam njihova kći. To je oduvek bila moja priča.
A sad više nemam nikakvu.

1

Ja sam jedina na svetu koja zna šta ću danas da uradim. Barem ako budem imala petlju.

Čizme su mi se ukopale u glatki pod aerodroma. Kad me neko pogleda, srce mi zastane. Hoće li me prepoznati po slici sa interneta? Hoće li me zasuti psovkaama?

Ništa se ne dešava. Ljudi u holu gledaju kroz mene. Juče su u novinama čitali o mom izopačenom ocu, ali danas kreću na put. Tegle svoje kofere i kmezave klince, i već su odavno zaboravili na tvitove.

Ja još *nisam* zaboravila pretnje.

Od utorka uveče ubrzanije dišem. Usta su mi suva. Negde u glavi neprekidno mi odjekuje zvono za uzbunu. *Opasnost*, glasno mi poručuje. *Begaj odavde. Briši.*

Pravim se kao da je krajnje normalno što stojim potpuno sama na aerodromu Shiphol. Iznad glave mi trepću panoi s obaveštenjima, osećam miris muškog znoja, u plastičnom kavezu guraju psa veličine teleta.

Svakihi trideset sekundi rukom se mašim za torbu kako bih izvadila mobilni – ali svaki put mi ruka zastane na pola puta. Isključila sam mobilni, prvi put u životu.

Revnosno vadim i listam pasoš u kojem nema nijednog jedinog pečata. Načas zastajem kod fotografije. Ne volim da

gledam sebe na fotografijama. Kosa mi je suviše ravna, oči prevelike, lice suviše bledo. Izgledam kao da ću se svakog časa rasplinuti.

Međutim, fotografija u pasošu je drukčija: snimljena je pre tri godine dok sam još bila u osnovnoj školi. Gledam neustrašivo i delujem kao da se beskrajno radujem ostatku života. Bilo mi je jedanaest godina i gajila sam baštensku grbicu u ljuskama od jaja.

Dakle, više nisam ta devojčica.

Kraj fotografije stoji moje ime. *Emilija Decembar de Vit*. Najozbiljnije, tako se zovem.

To drugo ime smislila je moja majka, pa iako sam stigla sa zakašnjenjem i rodila se tek 2. januara, ipak joj se mnogo dopala ideja da me nazove Decembar.

Moj otac je mirne duše mogao da kaže: „Možda joj Zana bolje pristaje. Ili Margareta”. A mogao je i da kaže: „Hajde da je nazovemo Kosinus Jednakokraki Trougao de Vit”. Onda bi moja majka možda ukapirala da nije dobra ideja ugraditi sopstveno ludilo u ime deteta.

Ali, otac nije ni zucnuo. Taj čovek je, naravno, i pre četrnaest godina bio egoistični gad. Bolelo je njega uvo kako će se zvati njegova jedinica.

Konačno dolazim na red. Stavljam pasoš na pult i očajnički pokušavam da ovlažim usta.

„Kuda to letiš danas?” – pita stjuardesa u žutoj uniformi.

„Za Njujork.”

Ispravljam leđa. Strah me je. A istovremeno mi se krv komeša od nekog novog uzbuđenja pri izgovoru imena tog grada. Idem za *Njujork*. Iznad kreveta svih mojih drugarica vise posterije mladića koje nikada nisu videle u stvarnosti. Iznad mog kreveta visi panorama Njujorka. Nisam nikad bila tamo a ipak sam zaljubljena.

„Letiš sama?“ – pita stjuardesa.

Klimam glavom. Jedva dolazim do daha dok odgovaram na njena pitanja.

Jeste, sama sam spakovala kofer.

Ne, nemam opasnih materija u ručnom prtljagu.

Samo ovu torbu unosim sa sobom u avion.

Žena me zagleda ali me ne prepoznaje s interneta. I sva sreća da juče u vestima nije videla odvratnog tipa koji ima isto prezime kao ja.

Moj prepuni kofer dobija nalepnicu i nestaje na traci. A ja dobijam bording kartu. Ukcavanje počinje za sat i po.

Potpuno sama, upućujem se ka redu za pasošku kontrolu. Nisam ni u čijem društvu i osećam se čudesno lagano bez kofera. Krv mi se komeša. Zapravo, još ne mogu da poverujem: zaista ću ostvariti svoju nameru. Pre dva dana to je još bila samo puka ideja. Nešto poput sledećeg razmišljanja: da sam totalno drugačija devojčica, sad bih svetu pokazala srednji prst i odletela za Njujork.

Petak je, 26. oktobar. Za deset i po sati biću tamo.

2

Sve izgleda drugačije kad si sam. Boje su oštrije, zvuci deluju grublje, planovi svakog časa mogu da krenu naopako. Koračam uzavrelim holom iza pasoške kontrole i govorim sebi da moram biti jaka. Devojčica koja ocu noću krađe kreditnu karticu kako bi rezervisala let neće valjda da slini u nekom aerodromskom klozetu. Takva devojčica neće naprasno zavrištati, niti će uključiti mobilni kako bi nazvala mamu.

Kupujem šolju kapučina iako uopšte ne volim kafu, ali moram da ostanem budna. Još me boli posekotina na levoj ruci. Kroz flaster počinje da probija krv, ali tu se ništa ne može. Radije ću načisto iskrvariti nego da zamenim flaster kraj nekog javnog lavaboa.

A onda se odjednom ukopavam u mestu.

Zurim u devojčicu u prodavnici sa gomilom tašni. Ima plave kovrdže, uske farmerke i „ugsice”. To je Junona – nema dileme. Okrenuta mi je leđima tako da ne mogu da joj vidim lice. Srce mi bubnja dok čekam da se okrene.

Nije ona.

Teturam se do prvog reda stolica. Sedam, stiskam šake u pesnice ali ih opustim zbog posekotine. Otkud mi pomisao da sam hrabra?

Drhtavim prstima vadim fasciklu s papirima. Sve živo sam isprintala. Šemu leta. Autobus koji treba da uzmem kad stignem u Njujork. Kurs dolara. Koliku napojnicu treba dati. U kom muzeju visi najviše impresionista. Čitam sve dok mi se

ne smiri dah, a onda se konačno opet usudim da podignem pogled.

Napolju, iza staklenih zidova, vidim sedamnaest aviona. Motori im urlaju, uzleću, i visoko na nebu pretvaraju se u labudove. Nema frke, kažem sebi. Više ne mogu sresti Junonu. Njeni drugari mi više neće ništa dobacivati u školskom dvorištu. Moja torba za fiskulturu više neće biti meta za njihove upaljače a onaj izvrljeni ormarić ionako više nije moj.

Više se nikad neću vratiti u školu.

U čekaonici kod gejta moram načas da upalim mobilni. Sa zebnjom proveravam da li ima poruka, ali nema. Moji roditelji misle da sam u školi, moji školski drugovi pretpostavljaju, naravno, da cmizdrim pod jorganom.

E, pa, grdno greše. Biće da je ipak došlo vreme da svetu pokažem srednji prst – ili makar svojim roditeljima. Od sinoć moj mejl jedva čeka da bude poslat:

Luzerima koji su me začeli.

Mislila sam da imamo dil.

Radila sam domaći, postavljala sto i nisam uradila pirsing na pupku. Vi ste me hranili i niste radili stvari zbog kojih se završava u zatvoru.

Ovaj dil više ne stoji. To mi se čini više nego očiglednim.

Vi mislite da sad radim kontrolni iz fizike, ali ja eto sedim u vozu za Nemačku. Odsеšću kod Kaće. Poludeću ovde, pa zato odlazim u zemlju gde moj otac nije vest dana. Vi ne možete ni da zamislite kako je u školi, i na Fejsbuku, Tviteru, i sve to.

Vi ionako ne možete da zamislite kako je biti na mom mestu.

Nemojte dolaziti po mene. A nemojte me ni zvati – ionako se neću javiti na telefon. A neće ni Kaća, ona već odavno ima drugi broj.

Sutra ću vam se opet javiti mejlom, čisto da znate da sam živa.

Ako budem.

E.

Palac mi lebdi iznad tastera za slanje. Ovo je trenutak kad još mogu da se predomislim. Mogu ustati i otići natrag, duž pokretnih traka na kojima se vrte koferi, do hola za dolaske gde me niko ne čeka. Mogu uzeti voz nazad, kao da nikad nisam ni nameravala da pobeegnem.

A onda se opet setim utorka uveče.

Sedela sam u toploj, tihoj dnevnoj sobi i radila domaći iz istorije. Deklaracija nezavisnosti Sjedinjenih Država. To je bez sumnje jedan od najboljih tekstova svih vremena, ali nije sad reč o tome.

Mama je radila u svom ateljeu – nije čak ni večerala – a tata je bio na spratu u svojoj sobi i igrao se svojim instrumentima.

Napolju u polumraku ljudi su prolazili kraj našeg prozora. Gledala sam u te nepoznate senke dok su mi kroz glavu paradnim korakom prolazili sjajni prvi redovi Deklaracije nezavisnosti. Bila sam srećna. Na tren je sve bilo kako treba.

A onda je zazvonio telefon.

Ne mobilni već fiksni, kućni. Otišla sam do aparata i podigla slušalicu.

S druge strane žice čula sam histeričnu ženu koja se guši od plača.

Rekla je da je Junonina majka.

Htela je da razgovara s mojim ocem.

Pritiskam taster za slanje i moj mejl odleće. Ne želim natrag.

3

Više ljudi gine u saobraćajnim nesrećama nego u avionskim. To govorim samoj sebi dok prolazim kroz sivi avio-most za ukrcavanje. Alarm u mojoj glavi zvoni na uzbunu ali se trudim da ga ignorišem.

U torbi nosim članak koji sam noćas naučila napamet. Klima-uređaji u avionu filtriraju čak 99,97 odsto svih bakterija i virusa iz vazduha. Ako se strogo pridržavaš Deset zlatnih pravila za putovanja avionom, onda je sve u najboljem redu.

Čim sam sela na svoje mesto kraj prozora, počela sam s primenom zlatnog pravila broj jedan. Vadim iz torbe pakovanje dezinfekcionih maramica i počinjem s čišćenjem. Valja oribati plastični stočić na sklapanje, naslon za ruke i kopču sigurnosnog pojasa. Ljudi oko mene su, srećom, zauzeti časopisima, čepićima za uši i spljeskavanjem tuđeg prtljaga kako bi svom snagom ugurali sopstveni u kasetu iznad sedišta. Skoro da se ne osvrću na mene.

Tokom uzletanja zurim u flaster na levoj šaci. Osećam kako se avion propinje na vetru. Kako nam nebesa trzaju krila. Kako motori tutnje da bi nas održali u životu.

Ali, istini za volju, već više od sat vremena ništa mi, zapravo, ne fali u tom boingu.

U tom trenutku mi, nažalost, pada na pamet da pitam stjuardesu koliko to ima putnika u avionu.

„Tri stotine”, odgovara ona razdragano dok mi pruža čašu soka od jabuka.

Osvrćem se okolo. Ja ovde visim u uzdrhtaloj čauri iznad okeana sa još *tri stotine* živih bića. Tri stotine ljudi koji krkljaju, kašlju, iskijavaju šljajm i sve vreme *dišu*. Jedan debeli muškarac zatvara za sobom vrata od klozeta i ja se odjednom pitam koliko li ima ludaka kojima se kenja na visini od jedanaest kilometara. Pomislila bih da takvih nema. Ali nisam sigurna. Ima ljudi koji kenjaju u školi, ili na vašaru, ili kad su negde u poseti.

Osećam da će biti belaja.

Ponekad, kad stvarno razmišljam o svom pin-kodu, onda odjednom ne mogu da ga se setim. Tako je i sa disanjem. Čim obratim pažnju na disanje, moja pluća više ne umeju da se ponašaju normalno.

Bože, koji blam.

Počinjem da hiperventiliram.

To u početku niko ne primećuje, jer se trudim da se ugušim veoma tiho. Ali, nakon nekoliko minuta više nisam u stanju da to prikriyam. Grudi mi se sve brže dižu i spuštaju. Osećam graške znoja na čelu, a grlo mi gori. Povraća mi se i nevoljno se oglašavam nečim nalik na cviljenje.

Čitav avion upire pogled u mene. Petoro ljudi pritiska zvonce iznad sedišta. Jedna devojčica brizne u plač.

Ubrzo su pored mene tri stjuardese koje se došaptavaju. Potom se preko razglasa čuje pitanje da li ima lekara u avionu.

To mi samo ovlaš dopire do mozga, jer sam zaokupljena umiranjem. Međutim, iz biznis klase izranja neki ruski lekar koji se na priučenom engleskom savetuje sa stjuardesima i s nekih petnaestak putnika koji se svi smatraju nadležnim.

Dok je savetovanje u punom jeku jedna žena, po svoj prilici prava keva, pruža mi papirnu kesu kako bih u nju disala. A onda mi ruski lekar daje nešto za smirenje.

Prošlo je dosta vremena pre nego što su ljudi prestali da pilje u mene.

Suze mi lagano klize niz vrat, jer sam potpuno omanula. Nisam ja pokazala srednji prst svetu – svet meni pokazuje srednji prst.

I dalje. Ponovo.

Iznurena gledam kroz prozor. Osunčani oblaci pod avionom kao da su napravljeni od čvrsto ulupanih belanaca. To je zamrznuti svet bez ljudi. Bez planova i bez razočaranja.

A onda sanjam očev planetarijum.

Ta starinska stvar stoji nasred njegove sobe. Kad pokreneš bakarnu ručicu, planete počinju da se, uz škripu, vrte oko Sunca. Bilo mi je šest godina kad mi je prvi put dozvoljeno da se poigram time. Čista magija. Jednom rukom stavljala sam planete u pokret. Dok sam lagano okretala ručicu, otac mi je objašnjavao zašto je preko dana svetlo a noću tama. I zašto nije svuda na svetu u isto vreme mrak.

U tom snu stojim u mraku pred vratima njegove sobe. Čujem kako unutra planete tiho škripe. Načas oklevam i onda otvaram vrata. Kroz prozore u sobu pada svetlost ulične svetiljke. Instrumenti se sjaje: veliki generator kraj prozora, barometri na zidu, mikroskopi pod staklenim zvonima. U sredini se nalazi planetarijum sa svojom bakarnom ručkom. Ali, ne pokreće ga moj otac.

To radi Junona.

Njeni plavi uvojci blešte jače od svih instrumenata zajedno. Gleda u mene.

A onda prsne u smeh.

4

U trenutku kad su točkovi aviona dotakli tlo, zastala mi je knedla u grlu.

Ja sam Kolumbo. Prvi put u životu kročila sam u Ameriku.

Čim sam ušla u zgradu aerodroma Njuark, osvrnula sam se oko sebe željna utisaka. Ali vidim samo sivi hodnik s musavim tepihom i pretećim tablama na kojima su mobilni telefoni precrtani debelom crvenom prugom. Potajno sam se nadala da će se Amerika cakliti. Da će sve biti blistavo čisto i moderno. Ta ideja mi se baš dopadala.

Iz hodnika stižemo u prostoriju veličine crkve. Ogroman red ljudi vijuga u tišini između stubića kroz koje je provučena traka. Kao u Eftelingu¹, samo što nema natpisa da ti kažu koliko ti još preostaje čekanja u redu.

U holu vlada napeta tišina. Amerika nije zemlja u koju možeš tek tako da ušetaš. Na internetu sam pročitala jezive priče. Ako na carini posumnjaju da potajno nameravaš da ostaneš duže, ili ako posumnjaju da lažeš, stavljaju te na prvi let natrag kući.

A ja nameravam da slažem.

U stomaku imam osećaj kao da se nalazim na pramcu piratskog broda. Vidim kako debeli čovek iz aviona gleda u

¹Zabavni park u Holandiji (u Katshevelu) nalik na Diznilend. Prim. prev.

mene. I ona keva s plastičnom kesom me drži na oku. Nadaju li se možda da ću se opet uspaničiti?

Ako još pola sata budem morala da stojim ovde, ostvariće im se želja.

Konačno me jedan crnac u uniformi upućuje ka šalteru broj sedam. U kabini sedi žena s duboko usađenim očima i zalizanom kosom.

Good afternoon, kaže sumorno. Uzima mi pasoš. *How are you today?*

Gledam je. Ova žena, koju još nikad nisam videla, za manje od deset minuta odlučice da li mogu da kročim u Ameriku.

„Zašto posećuješ Sjedinjene Države?” – pita me na engleskom.

Gutam pljuvačku. Ovde je drukčije nego na Shipholu. Jeste da mi je engleski drugi maternji, ali nisam sigurna da sam naučila napamet one nužne laži.

„Na raspustu sam”, kažem. „Volela bih da vidim Njujork.”

„Koliko ćeš dugo ostati?”

„Dve nedelje.”

Kad sam u sredu uveče rezervisala let, htela sam najpre da kupim kartu u jednom smeru. Ali onda sam pročitala istinite horor priče o američkoj carini i shvatila da me bez povratne karte nikad ne bi ni pustili u zemlju. Ovde te propuštaju tek kad su sigurni da ćeš se opet tornjati kući.

„Gde ćeš boraviti naredne dve nedelje?”, pita žena.

Ćutke vadim fasciklu iz torbe. Isprintala sam opis sobe kao i mejlove koje sam dobila od vlasnika. Listovi podrhtavaju u mojim rukama.

Žena ih pomno proučava, lista moj pasoš i mršti obrve.

„Imaš četrnaest godina?”

Potvrdno klimam glavom.

„I sama si ovde?”

Ovo je trenutak. Naravno da ovoj ženi nije stalo da mog stvarnog života. Ona hoće da čuje smislenu priču. Bajku koju može da odsluša a da se ne uznemiri.

„Dolazi i moja prijateljica Kaća”, kažem na engleskom. Glas mi zvuči kao vodnjikavi krompir-pire. „Zajedno smo iznajmile stan, Kaća ima dvadeset jednu i čuvala me je kad sam bila mala. Ona večeras sleće na aerodrom ‘Džon F. Kenedi’, iz Frankfurta. Imam ovde njen broj telefona ako vam treba.” Doturam joj još jedan list papira. „Samo što je ona sad još u avionu...”

Jednom se rukom pridržavam za lepljivi šalter. Inače bih pala.

Žena još jednom prelistava moj pasoš.

„Imaš li pismeno odobrenje roditelja za ovo putovanje?”

U sebi zahvaljujem internetu. Znala sam da će mi trebati takvo odobrenje. Vadim iz fascikle pismo na engleskom kao i fotokopije pasoša mojih roditelja. Tekst pisma sam delom pokupila s interneta a delom dopunila sama. Potpise sam imitirala na osnovu onih iz pasoša, valjda ubedljivo.

Doturam ženi papire i zaustavljam dah u iščekivanju. Ona dugo zagleda pismo i kopije. Da verujem u Boga, sad bih mu se molila. Neprekidno, preklinjući. Ali, ja ne verujem u Boga.

Verovala sam u odrasle ljude. Sad više ne verujem ni u šta.

Ona konačno klima glavom, kao da je odlučila da me pusti pravo u pakao.

„Okej. Položi levi palac na skener.”

Načas me podilazi jeza pri pogledu na zamašćenu staklenu površinu. Ali, za Ameriku ću učiniti sve. Svom silinom usmeravam misli na antibakterijski gel u torbi i stavljam palac na skener.

5

Zar to nije čudesno? Prošla sam! Ušla sam u Ameriku.

Upravo sam podigla pare iz automata i prvim dolarima u životu kupila kartu za autobus do centra. Evo me, na prvom sedištu, odmah do šofera, tako da mogu da gledam kroz prednje staklo. Jedino tako i može jer su bočni prozori autobusa potpuno oblepljeni reklamama.

Dok čekamo da se autobus popuni, prekidam s obuzdavanjem: uključujem mobilni. Poruke stižu velikom brzinom. Imam devet propuštenih poziva od *tate* i tri s *maminog mobilog*. Zurim u osvetljeni ekran i osećam nadolazak mučnine. Holandija je od utorka smrdljiva močvara čiji ustajali smrad dopire čak dovde.

Nemam nikakvu nameru da preslušavam govornu poštu, ali teram sebe da pročitam poruke. Moj otac je prvu poruku poslao tek što sam sela u avion.

Dođavola, Emilija! Ušao sam u svoju sobu i video krhotine. Neka si i besna, ali ovo je neoprostivo. Rekli su mi u školi da si pobegla sa časova i zato mi se smesta javi.

Načas bacam pogled na flaster na ruci i otvaram sledeću poruku.

Javi se na telefon! Ako me ne nazoveš, sešću u kola i doći po tebe u Frankfurt. Moramo hitno da razgovaramo.

Poslednja poruka poslata je pre sat vremena.

Ako se ne oglasiš do ponoći, pozvaćemo policiju i prijaviti te kao nestalu.

Ruke mi podrhtavaju. Znala sam da će biti ljut. Upravo sam to i htela. Ali nisam navikla na *neoprostivo*.

NE IDI U POLICIJU, otpisujem mu. *Zar zaista hoćeš da sve upropastiš do kraja? Kaća i ja smo upravo pojele po šniclu i sa mnom je sve u najboljem redu. Zvaću sutra.*

U trenutku kad sam pritisla dugme za slanje, autobus je krenuo. Isključujem zvuk i stavljam mobilni na dno torbe. Moram da zaboravim na močvaru inače nisam ni morala da bežim.

Gledaj napolje, kažem sebi. Ti si Kolumbo!

Svaki detalj je sada bitan. Saobraćajne oznake iznad puta drečavo su zelene. Nebo je puno teških oblaka, a automobili imaju format tenkova. Amerikanci grade auto-puteve od velikih blokova betona; ulazimo u blagu krivinu. Betonski put pretvara se u nadvožnjak. A onda zaustavljam dah. Tamo u sivoj daljini leži Njujork Siti. Odmah prepoznajem obrise sa postera iznad svog kreveta. Stotine sivih, smeđih i svetlucavih građevina zajedno čine najlepší stubasti dijagram na svetu. Gledam ga, i jedna jedina reč mi se u kovitlacu vrti po glavi: *napokon*.

Mnoštvo filmova i fotografija, serija i priloga u vestima pripremiło me je za ovaj trenutak. Sve ono što sam sve ovo vreme poznavala samo sa televizije, sad gledam uživo. Osećam se kao da pokrećem planete.

Odjednom shvatam zašto je američka carina odlučila da poveruje u moju priču. Vidim obris sopstvenim očima i shvatam.

Amerika *jeste* priča. Ovde se stupa u bioskop života. A ako želiš da budeš deo njega, moraš se uklapati. Autobus ulazi u tunel koji je zapravo preuzak za nas. Popločani zidovi proleću mi tik pored glave. Kroz pomrčinu bleskaju farovi. Usred naše kolovozne trake stoji narandžasti pilon. Načas zatvaram oči.

Onda opet izlazimo iz tunela i sad smo na Menhetnu. Na tom malom ostrvu između dve reke nekad je živela samo šačica Indijanaca. Sada je krcato neboderima i na njemu živi 1,6 miliona ljudi.

Iz autobusa više ne mogu da vidim gde prestaju zgrade. Petak je popodne i ludnica je od saobraćaja. Žuti taksiji na sve strane trube na stotinu različitih načina, kao da svaki taksista govori drugim jezikom.

Prolazimo pored mora ljudi koji dižu pogled ka ogromnim svetlosnim reklamama. Treperavi oglasi za *The Lion King*, najnoviji *Samsung* i najveći *burger* poigravaju po fasadama.

Svet oko mene vri. Sve ključa, treperi i blista iz sve snage.

I odjednom se pitam da li se *ja* ovde uopšte uklapam.

Hoću da kažem, upoznata sam s činjenicama.

Dok Njujork napolju trubi, trešti i tutnji, ja gledam u svoje šake. Koža mi je suva i ispucala kao boja na staroj slici. Prsti su mi skoro odrani od pranja. Šta ću ja ovom gradu?

Zovem se Emilija Decembar de Vit i ne usuđujem se čak ni da dodirnem metalnu šipku pred sobom. Ne usuđujem se da pojedem hotdog sa kioska na ulici. Ne usuđujem se da uđem u metro u vreme špica.

Ne znam šta će se desiti s nama kad otac uskoro bude stvarno morao u zatvor.

Nemam pojma kako da se onda staram o majci. I da li to uopšte želim.

Pitam se...

Ali onda prekidam s tim.

Prolazimo pored raspevanog, razigranog, nasmejanog parka. Duž oboda, ispod crvenog i žutog drveća stoje staklene kućice s malim prodavnicama. U sredini se nalazi klizalište puno klizača sa šarenim kapama. Čujem prvu ovogodišnju božićnu pesmu i osećam kako mi sreća struji venama.

Da li se uklapam ovde?

Čoveče, ovo je grad Njujork. Pogledaj samo sve devojke koje ovde žive u filmovima. Ako u tim pričama ima iole istine, onda ovde vrvi od usamljenih, frustriranih kontrol-frikova. Žena koje uvek sve zapisuju u svoje prepune rokovnike. Koje ne podnose iznenađenja i koje same čiste kuću u prevelikom džemperu svog pokojnog oca ili prijatelja, koje za sagovornika imaju samo mačku i koje svako veče jedu brzu hranu iz kartonskih kutija dok ih sa zategnutog kreveta gleda mnoštvo plišanih meca...

It's beginning to look a lot like Christmas.

Ja nemam nijednog prašnjavog mecu a, svakako, nemam ni dlakavu mačku. Ali ako se negde na svetu osećam kao kod kuće, onda to mora da je ovde, u ovom bleštavom gradu.

Autobus zadihan staje na poslednjoj stanici.

Grand Central Station, uzvikuje vozač ne gledajući ni u koga. *Last stop. Everybody out.* Izbacuje nam kofere na ivičnjak i odlazi tandrčući.

I eto mene, u čizmama na ravnom sivom njujorškom pločniku. Ostali znaju kuda će. Sa svojim koferima i torbama velikom brzinom nestaju iz mog vidokruga. Ostajem potpuno sama na trotoaru, širokom kao holandska ulica. Oko mene se uzdižu ogromne zgrade. Zabacujem glavu i gledam u njihove vrhove. Nekoliko ulica dalje presijava se srebrni neboder koji liči na toranj bajkovite crkve. Visoko na nebu iz metalne zgrade štrče orlovske glave. Gledam u njih i zaljubljujem se.

Volela bih da mogu da vidim i Centralnu stanicu.

Ovde je znatno hladnije nego u Holandiji, pa zakopčavam kaput do grla. Glava mi bubnji. Dan je, ali meni se čini kao da je skoro ponoć. Zamisli da ostanem ovde zauvek, onda sam na kraju života videla šest sati svetlosti više. A moj otac je živio šest sati duže u mraku.

You need a ride? Pored mene se, na ulici, zaustavlja žuti taksi. Taksista mi se osmehuje kroz otvoren prozor.

Nameravala sam da metroom odem do svog smeštaja. Na mapi stoji da treba da uzmem zelenu liniju broj 6 *downtown*, ali odjednom osećam nesvesticu od džetlega. A psiholog – kod kojeg sam išla neko vreme ali srećom više ne – uvek je govorio da nije strašno ponekad promeniti plan.

Dakle, potvrdno klimam glavom.

Moj kofer nestaje u prtljažniku i potom klizimo Avenijom Leksington ka jugu. Dovoljno je jednom baciti pogled na mapu Njujorka da bi se shvatila šema grada. Kao da je neko na papiru na kvadratiće poređao sadržaj čitave kutije kockica. Široke ulice od severa ka jugu zovu se *Avenue*, one od istoka na zapad se zovu *Street*. A sve te ulice imaju broj tako da uvek znaš gde si.

Volela bih da je i moj život takav.

Bez reči gledam kroz prozor taksija. Zgrade se smanjuju, poslovne ljude u strogim odelima smenjuju mladi u uskim farmerkama.

Sobu sam pronašla tek juče ujutro, preko nekog američkog sajta. Prst me je zboleo od celonoćnog skrolovanja a oči su me pekle. Zapravo sam već bila digla ruke. Nije mi išlo. Nije bilo druge nego da se kod kuće navikavam na močvaru. Amerika me nije htela. Ali onda sam najednom između pet stotina šupa i sedam stotina ludački skupih apartmana ugledala svoj *studio*. Na fotografiji je sunčeva svetlost padala u sobu kroz dva velika prozora. U opisu je stajalo da se kroz te prozore može videti *Empajer stejt bilding*. Osećala sam se kao Zlatokosa iz bajke sa tri medveda: ta soba bila je baš ono što mi je trebalo. Narednih nedelja bila je slobodna, a kiriju sam platila unapred očevom kreditnom karticom.

6

Osećam se kao da iz taksija stupam na filmski set. Set na kojem je pedesetoro ljudi radilo nedeljama kako bi i najglupljem gledaocu predočili da se ova priča dešava u Njujorku.

Samo što je ovo sada stvarno.

Dok taksi odlazi, uzbuđeno se osvrćem oko sebe. Moja ulica obrubljena je visokim, tankim drvećem u plamenim jesenjim bojama. Zgrade su većinom petospratnice. Obojene su u crvenosmeđu, okeržutu i sivu. Krovovi su im ravni a pročelja krase graciozne metalne protivpožarne stepenice. Prolaze dve devojke za koje odmah shvatam da su foto-modeli. Noge su im duge i veoma tanke. Lica im odaju dosadu a u ruci drže velike kartonske čaše kafe. S plastičnim poklopcem.

Pogledom tražim brojeve ulaza. Moja soba trebalo bi da je na poslednjem spratu one krvavocrvene zgrade. Kraj ulaznih vrata nalazi se neuredan niz zvona. Više nego što ima spratova – potrajalo je dok nisam našla ime koje mi je trebalo. Evo ga, izbledelim slovima piše Grinberg.

Suviše sam umorna da bih bila nervozna tako da navlačim rukav preko prsta i pritiskam zvonce.

Ništa se ne dešava.

Zvonim još jednom, ali iza ulaznih vrata i dalje vlada tajac. Oko mene Njujork bruji apsurdno glasno. Sa tri različite strane čuju se sirene, a odasvud dopire trubljenje: dugo i kratko, a često i neprekidno. Kroz usku ulicu tandrče kamion

koji bi u Holandiji odmah bio zabranjen: motor bruji, a iz krkljavog auspuha izlaze crni oblaci dima.

Hvata me kašalj, i upravo u tom trenutku otvaraju se ulazna vrata.

Očekivala sam odraslog čoveka s bradicom. Na slici sa sajta mister Grinberg je bio veseo i nasmejan gospodin s dve čivave i zlaćanom bradicom.

Ali, na do vratku stoji dečak. Jedva da je nešto stariji od mene. Kratka tamna kosa mu je čupava, majica mu je izvrnuta naopačke a na nogama nema cipele.

Nema osmeha na licu.

„Hajde, gukni”, kaže na engleskom. „Koja je sad fora u pitanju?”

Gledam ga zapanjeno.

„Znam da te je poslala Ebi.” Zvuči ljutito. „Tetka je upravo zvala.” Podiže ajfon uvis. „Ebi je nestala a to dete se nikad ne gubi *tek tako*.”

„Ja...”

„Da ne nosiš bananu u kojoj je skrivena cedulja?” Ne daje mi vremena da mu odgovorim. „Ne, naravno da ne. Ebi nikad ne ponavlja isti fazon.” Otima mu se uzdah. „Da nećeš nešto da dočaraš pantomimom? Donela si mi film? Treba li da odem nekud?”

Odmahujem glavom. Načas više ne umem ni da guknem.

„Okej, kapiram”, kaže dečak. Oči su mu veoma tamne. „Moram da kažem tačno ono što se očekuje, tek tad ćeš reagovati. Neku vrstu lozinke.” On nabira čelo i spušta pogled. Obrazi mu se polako rumene.

„Ebi želi da razgovaram s tobom. Da tek tako otpočnem pravi razgovor s tobom. To je u pitanju, je li tako?” Nadlaničicom briše nos. „Zato je odabrala tebe. Zgodnu devojkicu s kojom inače nikad ne bih razgovarao. Ali, ona ne shvata da

to tako ne funkcioniše. Hoću da kažem: postoji razlog zašto ne razgovaram sa zgodnim devojkama. Zgodne devojke i ja..."

On prekida a ja zurim u njega. *Zgodna devojka?*

Dečak uzdiše. „Slobodno reci Ebi da sam uprskao stvar. Ovaj zadatak je bio suviše težak.” Kreće da zatvara vrata.

„Čekaj!” – uzvikujem. „Ko je uopšte Ebi?”

Vrata se opet širom otvaraju.

„Moja sestra”, kaže on. „Znaš valj...”

Zuri u mene i vidim kako mu polagano dopire do mozga.

„Stvarno?” – pita zatim, vodnjikavim glasom kakav je inače toliko svojstven meni. „Ne znaš ko je Ebi?”

„Ne.”

„Stvarno nemaš nikakve veze s njenim zadacima? Nije ti rekla da stojiš ovde sve dok ne počnem da te muvam?”

„Izvini”, kažem. „Ja sam Emilija. Dolazim iz Holandije i ovde sam iznajmila sobu.”

Taman kreće nešto da kaže a onda odmahuje glavom i nastavlja da ćuti.

„Znači, Ebi je nestala?” – pitam.

„Trebalo je ovog vikenda da spava kod tetke ali je pobegla.” Još uvek se ne usuđuje da me pogleda. „Ebi ima devet godina i to je najgori uzrast za devojčice. Nema pojma koliko je opasan svet, a zamišlja da je Džems Bond i da može časkom da sredi sve probleme u Njujorku.”

„I da ti nabaci devojku.”

Smesta mi je krivo što sam uopšte progovorila, jer su obrazi taman počeli da mu blede.

„Previše pričam”, kaže on.

„I ja”, dodajem brzo.

To nije istina jer ja uglavnom ćutim. Uvek se plašim da ću reći nešto pogrešno. Već mi je četrnaest godina a još osećam da ne poznajem pravila.

Prolazi vreme a da se niko od nas dvoje ne usuđuje da progovori. Samo sirene nastavljaju sa zavijanjem, taksisti s trubljenjem, grad s bleštavom jurnjavom.

„Ja sam Set Grinberg”, kaže on napokon. Pruža mi ruku poput lepo vaspitanog američkog robota. „*Nice to meet you, Emilia...*” Samo, njegova ruka ne liči na ispoliranu ruku robota. Prsti su mu puni crnih mrlja, kao da je upravo menjao punjenje prepotopskog štampača. Ili je možda pre nedelju dana krpio gumu i otad više nije prao ruke.

Glupo je, znam. Ali, jednostavno me je sustigao umor. Nisam u stanju da prevaziđem svoju fobiju.

„Izvini”, odgovaram. Iza leđa stiskam desnu ruku u pesnicu. „Prehlađena sam. Ne želim da te zarazim.” On sleže ramenima. „Ali, ako te nije poslala Ebi, zašto si onda došla?”

„Zbog sobe!”

Gleda me upitno.

„Zar to već nisam rekla? Iznajmila sam vašu garsonjeru.” Vadim fasciklu iz torbe. „Kontaktirala sam s gospodinom Grinbergom. Pretpostavljam da ti je to otac?”

„Ne verujem”, kaže Set. „Otac je već dve godine pokojni.”

Prelistavam papire. Posečena ruka mi ponovo podrhtava. Načas se pravim kao da nisam čula to o pokojnom ocu. Samo želim da me Set odvede u moju sobu. Hoću da piškim, da se istuširam i da spavam.

„Evo.” Podmećem mu papire pod nos a on ih ćutke čita. Opis garsonjere, mejlove koje sam poslala mister Grinbergu. Njegove odgovore.

„Ti si, znači, ovde potpuno sama?” – pita me Set posle nekog vremena. „Dolaziš iz Holandije i rezervisala si sobu preko sajta?”

Potvrđujem klimanjem.

„*Holy shit!*” Odmahuje glavom. Ne jednom već poduže. „Ti si još gora od devetogodišnjakinje.”

„Kako to misliš?“ pitam prilično odsečno.

„Pomislio sam da će se Ebi s vremenom popraviti! Mislio sam da će za koju godinu prestati s nestajanjem i tajnim misijama i ostalim glupostima. Ali kad vidim ovo...” Gleda me. „Ova soba uopšte ne postoji.”

„Naravno da postoji”, uzvraćam smesta.

„Ma jok. Taj mister Grinberg je prevarant. Nema ovde garsonjere za iznajmljivanje. Taj čovek je jednostavno upotrebio fotografije neke sasvim druge sobe. Kao da odavde pa može da se vidi Empajer!”

„Ali pogledaj.” Glas mi preskače. „Evo njegovog imena kraj oglasa. Zar to nije tačno? Nije li tvoje prezime Grinberg?”

Set sleže ramenima. „Valjda ga je prepisao sa pločice pored interfona.”

Više ništa ne govori, samo gleda u mene. Pruža mom mozgu sve vreme koje mu je potrebno da shvati.

Prethodnih dana zamišljala sam sve katastrofe počev od Isusovog rođenja. A i sve katastrofe koje će još uslediti. Železničke nesreće, avionske katastrofe – sve sam to imala na umu.

Ali nikad nisam ni pomislila da soba koju sam iznajmila uopšte ne postoji.

Setov telefon počinje da zvrji. Iritantna mehanička melodija. Javlja se.

„Ebi!” – viče u mobilni. „Gde si? Upravo mi se tetka Lea javila sva u suzama...” Neko vreme sluša. „Ti si luda! Ostani tamo gde si. Dolazim po tebe.”

Vraća telefon na svoje mesto. „Moram da idem. To dete je opasno po život.”

„Ali...”

„Žao mi je. Ebi ima sudar s nekim s interneta pa moram što pre do nje. Moraćeš da potražiš nešto drugo. Srećom u Njujorku ima dovoljno hotela.”

„Sačekaj!” – vičem, ali su se ulazna vrata već zatvorila za njim. Čujem brze korake na stepeništu. A onda više ne čujem ništa. Samo svoje srce koje mi bubnja u glavi. I krv koja mi šumi u ušima.

7

I dalje zurim u zatvorena vrata.

Dok još stojim nepomična, Set opet izlazi iz zgrade s biciklom na ramenu. Na sebi ima izlizane patike i tamni duks s kapuljačom. Na glavi mu je neonsko zelena biciklistička kaciga.

„*Good luck!*” – dovikuje mi a onda skače na bicikl i nestaje punom brzinom.

Najradije bih vrisnula da treba da ostane. Da imam četrnaest godina i da nemam pojma šta ću. On je jedini Njujorčanin koga makar malo poznajem. Jedini koji se računa, jer inače poznajem samo slavne ličnosti: Eštona Kučera i Bijonse, i dečaka koji je igrao Harija Potera. Međutim, ne ispuštam krik a Set zamiče u daljini za ćošak.

OH MY GOD, kažem u besu samoj sebi, *kako možeš biti tako glupa? Znaš valjda da internetu ne treba verovati? U školi smo prošle godine čak imali one smor časove medijske pismenosti koje nam je držala neka prepodobna gospođa koja o kompjuterima zna deset puta manje od nas.*

Zašto li sam makar i na trenutak poverovala da će onaj nasmejani Mr Grinberg sa svojom zlačanom bradicom biti tako ljubazan da mi iznajmi prelepu sobu za malo novca?

Pa dobro, za petsto dolara nedeljno.

U poređenju s ostalim smeštajima to je bilo jeftino. A ja sam juče, dakle, glupavo naivno uplatila pare nekome u Rusiji, ili Nigeriji, ili gde već zapravo živi taj tip sa svojim čivama. Ako te zverčice uopšte i postoje.

Stiskam pesnice – sad i leve ruke s posekotinom – dok mi suze ne krenu na oči.

Konačno sam, po prvi put u životu, u svom omiljenom gradu.

Ali bez česme.

Bez dušeka.

I bez kreditne kartice.

Bacam pogled na mobilni. Opet imam tri propuštena poziva od oca. Zapanjujuće mnogo ćelija u mom telu želi plačno da uzvрати poziv, ali ignorišem ih. Šest je sati po podne i ubrzano pada mrak. Pale se svetiljke i moja ulica odjednom liči na pozorišnu ulicu. Najpre sam hodala po filmskom setu, sada stojim na podijumu s požarnim stepeništem od kartona i pozorišnim drvećem od plastike. Povremeno neko baca pregršt jesenjeg lišća na scenu. Svaki list ima oblik dva spleljena srca.

Dugo zurim u listove. Onda gazim nogom dva srdašca i polagano vrtim đonom čizme tamo-amo. Odlučno postavljам blokade u mozgu. Dozvoljavam sebi da mislim samo na narednih petnaest minuta. Na ono što sada moram da uradim. Ubice i silovatelji su zabranjen teren. Nezamislivo je da nazovem roditelje. Drhtanje od zime, jeza, cvokotanje – sve su to za mene nepoznati pojmovi.

U redu. Dakle, nemam krevet u ovom gradu.

Kako se ovde dolazi do kreveta?

Tako što se plati novcem.

Šta je onda prva stvar koju treba da uradim?

Da uzmem još novca iz bankomata.

Izvlačim ručku kofera i krećem. Točkići tupo truckaju po betonskom trotoaru. Prolazim kraj zgrada u raznim bojama, od reflektora do reflektora – i razmišljam o momku koga sam jednom videla na televiziji. Taj dvadesetogodišnjak je od

svoje trinaeste imao utisak kao da živi u filmu. On nije bio stvaran, izjavio je. A njegovi roditelji i nastavnici takođe su svi bili glumci.

Bilo mi ga je žao. Niko ne želi da zauvek bude glumac. Ali, istovremeno sam se pitala da li je on jedini koji je glasno izgovorio ono što svi osećamo. U osnovnoj školi je možda bilo drukčije. Ali u mojoj srednjoj školi svi igraju neku ulogu. Stvarno. Čitava naša zgrada je jedno veliko pozorište.

Naravno da se nadam kako će jednom biti drukčije. Ali ponekad, kad ležim budna u gluvo doba noći, uhvati me strah da to nikad neće prestati. Onda se plašim da kad odrastem nikad neću smeti da prestanem s foliranjem. Da odrasli nikad ne mogu da se opuste. Da većito moraju tako.

Na kraju ulice prolazi put sa šest traka koji preseca grad. Saobraćaj je u potpunom zastoju i – a šta bi drugo – svi trube bez prekida. Najmanje polovinu čine taksi vozila. Taksisti koji nikud ne idu.

Po širokom pločniku mimoilaze se ljudi sa potpuno različitim planovima. Odrasli u firmiranoj odeći izlaze s posla i hitaju ka metrou. Momci u polovnim jaknama i s naočarima crnog okvira mora da su studenti. A devojke u izuzetno kratkim sjajnim haljinicama leluju se na štiklama ka laundž barovima, koktelima i plavokosim naslednicima koji se zovu *James Howard the Third*.

Takvi momci zaista postoje. To znam iz filmova. Dok još razmišljam o numerisanim naslednicima, odjednom vidim žarko osvetljeni izlog *Bank of America*. Kaskam tamo sa svojim kao tuč teškim koferom. Hvatam se za kvaku i drmam je.

Zatvoreno.

Napola omamljena zurim u automate unutar ogoljene prostorije, a onda iznenada kraj mene staje čovek s bradom.

Ne sa onom belom dedamrazovskom već sa hipsterskom bradicom kakva je sada u modi.

„Hoćeš unutra?” – pita.

Nemo klimam glavom.

On provlači svoju kreditnu karticu kroz prorez pokraj vrata. Pali se zeleno svetlo i vrata se otvaraju.

„*Thank you*”, kažem zapanjeno.

Čovek mi upućuje osmeh i nastavlja svojim putem. Uvlačim kofer u svetlu kabinu i ukucavam šifru na automatu.

Ali, bez uspeha. U inostranstvu možeš samo jednom dnevno da podižeš novac. A na aerodromu sam podigla samo pedeset dolara, što ni približno nije dovoljno za hotel.

Ponovo teglim kofer napolje.

Blokada u glavi još mi se drži ali je opasno uzdrmana. Još malo pa će popustiti...

„*Excuse me!*” – dovikujem ženi u histeričnom outfitu, koja kao da je došla pravo iz serije „Seks i grad”. „Znate li možda gde ima besplatni vaj-faj?” Ne mogu da provalim koliko joj je godina. Koža joj je zategnuta, lice pod debelim slojem šminke. Zastrašujuće dobro uspela lutka iz izloga.

„Kod Starbaksa”, prenemaže se glasićem devojčice. „Nastavi pravo, pa skreni desno na Brodvej.”

Vučem kofer kroz saobraćajnu kakofoniju pravo ka zeleno-belom logu s morskom sirenom. Unutra je toplo i miriše na kafu. Najpre odlazim do klozeta koji je hvala bogu čist. Zatim kupujem čaj i mafin s borovnicama. Sedam za stočić kraj prozora i vadim mobilni, a da nisam skinula kaput niti zagrizla mafin.

Znam da moram što pre u potragu za hotelom koji mogu da platim tek sutra, ali najpre na Guglu tražim *obrada rana*. Posekotina na ruci mi konstantno pulsira. Takođe želim da

saznam koliko je zagađen vazduh u Njujorku, i moram da proverim da li Ešton Kučer zaista živi ovde.

Svoju elektronsku poštu namerno *ne* proveravam. Niti sajtove s najnovijim vestima. A Fejsbuk i Tviter čak ni ne mogu jer sam sinoć zatvorila svoje naloge.

Mafin je sladak i prijatno lepljiv, sa sočnim borovnicama i blagim ukusom vanile. Konačno sam se ugrejala i sve manje ćelija u mom telu želi da se uplakano javi kući.

Euforija nije dugo potrajala pošto se na jednom forumu dajem u potragu za preporukama hotela.

Maloletnici u Americi ne smeju sami da iznajme sobu. Zabranjeno je. A nemoguće je slagati za godine s obzirom na to da uvek traže pasoš na uvid.

Nastavljam da tražim, ali ne nalazim rešenje. Nakon sat vremena pada mi još samo jedna stvar na pamet: da odem u policiju i predam se.

A onda ću ujutru morati da se vratim kući prvim avionom.

Biblioteka
Prozna putovanja

Ana Volc
Sto sati mraka

S holandskog prevela
Jelica Novaković Lopušina

Urednica izdanja
Sandra Bakić Topalović

Lektura
Sonja Šoć
PR Agencija Jasna Erčić

Dizajn korica
Nikola Korica
Likovno-tehničko uređenje
SANDAG, Beograd

Za izdavača
Vesna Odanović Kapuran

Štampa
Caligraph, Beograd

Tiraž
1.000

Izdaje
ODISEJA, Dobračina 5, Beograd
Tel. 2620-521
odiseja@sezampro.rs
www.odiseja.co.rs

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.112.5-93-31

ВОЛЦ, Ана, 1981-

Sto sati mraka / Ana Volc ; s holandskog prevela Jelica Novaković Lopušina.
- Beograd : Odiseja, 2019 (Beograd : Caligraph). - 216 str. ; 20 cm. - (Biblioteka
Prozna putovanja / [Odiseja])

Prevod dela: Honderd uur nacht / Anna Woltz. - Tiraž 1.000. - Str. 207-212:

O autorki / Sandra Bakić Topalović. - O prevoditeljki: str. 213-214.

ISBN 978-86-7720-160-9

COBISS.SR-ID 279205132